O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

Ro'yxatga olindi	Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi
MD-5A111101-2.01	
2017 - yil "18" 08	2017 - yil "24" 08

MUSIQASHUNOSLIK TARIXI VA NAZARIYASI

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 - Gumanitar
Ta'lim sohasi:	110000 - Pedagogika
Magistratura mutaxassisligi:	5A111101 - Musiqa ta'limi va san`at

Toshkent – 2017

Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining 201___-yil “____” _________dagi ____-sonli buyrug‘ining ___-ilovasi bilan fan dasturi ro’yxati tasdiqlangan

Fan dasturi Oliyva o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi yo‘nalishlari bo‘yicha O‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashning 201___-yil " __ " ______ dagi "____ " -sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan.

Fan dasturi Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universitetida ishlab chiqildi va turdosh oliy ta’lim muassalari bilan kelishildi.

Tuzuvchilar:

Q.B.Panjiyev - Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti “Musiqa ta’imi” kafedrasi mudiri, san’atshunoslik fanlari nomzodi

G.A.Ibroximjonova - Nizomiy nomidagiToshkent davlat pedagogika universiteti “Musiqiy ta’lim” kafedrasi katta o’qituvchisi.

Taqrizchilar:

B.G’.Azimov - O’zDK dotsenti, pedagogika fanlari nomzodi

M.Bakirova - Chilonzor pedagogika kolleji “Xonandalik” fani o’qituvchisi

Fan dasturi Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti o`quv-uslubiy kengashida ko’rib chiqilgan va tavsiya qiilingan. (201__ - yil «____»________dagi ____ – sonli bayonnoma).

I. O'quv fanning dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni

"Musiqashunoslik tarixi va nazariyasi" dasturda fanlarini o'qitishning maqsadi, vazifalari nazariy, seminar mashg'ulotlari, mustaqil ish mavzulari va mazmuni bayon qilinadi. Fanni o'qitish metod va shakllari tavsiya qilinadi. Fan mazmuni nazariy musiqashunoslik fanlarni nazariy va amaliy asoslari, oliy o'quv yurtida musiqiy ta'lim jarayonini tashkil etishning maqsadi va vasifalari, mazmuni, shakl va metodlari, tehnologiyalari kabi masalalarni qamrab oladi.

II. O'quv fanining maqsadi va vazifalari

"Musiqashunoslik tarixi va nazariyasi" fanning maqsadi: bo'lajak magistrlarga musiqashunoslik asoslari va musiqa qonuniyatlari haqida tasavvur hosil qilish, hamda olingan bilim va ko'nikmalarni oliy va o'rta maxsus bilim yurtlarida olib boriladigan ilmiy-pedagogik faoliyatda qo'llay olish tajribasini orttirish bosh maqsadlardan biridir.

Ushbu fanning asosiy vazifalari quyidagilar deb belgilab olindi:

- "Musiqiy ta'lim" mutaxassisligi bo'yicha magistrlarni ilmiy tadqiqot va pedagogik faoliyat uchun tayyorlash;
- bolajak ilmiy-tadqiqot va pedagogik faoliyat uchun musiqiy-pedagogik bilimlarni sistemali ravishda o'rganish;
- musiqashunoslik va musiqiy-pedagogika soxalari haqida keng qamrovli ma'lumotlarga ega bo'lish;
- musiqiy-estetik va musiqiy-pedagogik faoliyatga tayyorgarlikni shakllantirish;
- musiqiy-estetik qarashlar, did va talablarni shakllantirish.

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablarqo'yiladi.**Magistr:**

- musiqashunoslik tarixi va nazariyasi xaqida;
- musiqashunoslikning asosiy kategoriyalari (musiqiy idrok, musiqiy obraz, musiqiy intonatsiya, dramaturgiya, mavzu va tematik tashkil qilish va b.);
- O'zbekistonda zamonaviy musiqa san'atining asosiy yo'nalishlari***xaqida bilimga ega bo'lishi.***
- O'zbekistonning zamonaviy bastakorlari musiqasida intonatsion rivoj va shakl hosil qilishning asosiy tamoyillari:
- Musiqa pedagogikasi - faoliyatida musiqa san'atining ahamiyati haqidagi bilim***ko'nikmalariga ega bo'lishi;***
- zamonaviy musiqashunoslik asoslari:

- musiqa san'atining muhim umumiy qonuniyatlari:
- badiiy-obrazli talqin jarayonlarining o'ziga hosligi va uning musiqiy badiiy xodisalar bilan aloqasi:
- musiqashunoslikning asosiy tushunchalarini ularning muayyan musiqa asarlarida badiiy-obrazli talqinni bilishi va malaka hosil qilishi;
- musiqashunoslik asarlarini bilish, ilmiy va metodik faoliyatida qo'llash:
- musiqashunoslik asarlarini badiiy-ijodiy faoliyatda qo'llash:
- musiqashunos asarlarini amaliy musiqa pedagogikasi faoliyatda qo'llash ***malakalarini egallagan bo'lishikerak***.

III.Asosiy ma'ruza qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

1-Modul.Musiqashunoslik tarixi va nazariyasi

1-mavzu. Ibtidoiyjamiyatgaoidijodshakllarivamusiqaijodiyotikelibchiqishi

Ibtidoiydavrodamlarininghayotshart-sharoitlarihamdadiniyqarash, e'tiqodvamarosimlariningyuzagakelishihaqida. Turlitopinishvae'tiqodlarbilanbog'liqbo'lganmarosimlarningbadiiy-ijroviyxususiyatlarihaqida. Bularningovozvaqadimgicholg'ularvositasida "ommaviyo'yin" va "yakkaxonlik" shakllaridanamoyonbo'lishi. Mazkurijroviyshakllarningmusiqiyjihatlarihamdabirlamchijanrandozalari (nutqdoshohanglar, o'yin-raqsusullari, darakberuvchiiboralarvab.)ningqarortopishito'g'risida. Musiqacholg'ulariningilkshaklvaturlari. Ibtidoiydavrodamlaritomonidantayyorlangandastlabki "musiqaqurollari". Qadimgidavrmarosimlardahamdaturmushyumushlaridamusiqaqurollariningbajarganv azifalar ("darakberuvchi", "uxshatma", "jodu", ommaviyuyinmarosimlaridausulberadiganmusiqaqurollarivab.).

2-mavzu.Dehqon-chorvadorjamoalariningmarosimmusiqasi

Chorvachilik vadehqonchilikkaasoslanganiqtisodiyottizimidaohangdormusiqauslubiningshakllanishxususida. Odamlarningo'troqyashashtarzigao'tishi, dastlabkiqishloq-ovuljamoalariningpaydobo'lishidavridainsonongidaro'ybergantubo'zgarishlarto'g'risida. Fasllarninguzviyaylanibturishjarayoniniaksettiruvchimavsummarosimlarsilsilasivaungaoidaytimturlariqarortopishi. Aynipaytda, hayotturkumigaoidoilaviymarosimaytimlarmajmuasiyuzagakelishi. Mazkurmarosimlarningma'naviyyaqinligi. Marosimqo'shiqlariningohangdoshligi, muayanso'zvaohangiboralargaasoslanganligi. Ulardaband, band-

naqarotshakllaririvojtopishi, o'yinharakatlariniyokinutqdoshaytimlarningritmxususiyatlariniifodalovchimusiqiyvashe'riyvaznlarhamdaritmikuslublarningyuzagakelishi. Muayyanritm "qolip"larigahamdapardatuzilmalarigatayanganohanglarningyuzagakelishi, buningnatijasidaohangdormusiqauslubishakllanishi.

3-mavzu.Ilkdavlattizimidavrigaoidmusiqaijodi

Bronzavatemirdavrlariqabila, aymoq, elatkabiharbiy-siyosiybirlashmalari, shuningdeksinfiyjamiyatvailkdavlatlarshakllanishidavridayangima'rifiy-ma'naviyan'analar, umumdavlatdinlariningrivojtopishi. SHomon-baxshi, roviy-bayonchi, baxshi-dostonchikabiijodkorlartoifasiningvujudgakelishi. Qabilahomiylariga, botir-qahramonlarisharafigao'tkazilgantadbirlardamadhiya, bag'ishlovvanasihatqo'shig'i, doston, rivoyattermasikabijanrlarningyuzagakelishi. qabila, qishloqjamoamarosimlaribilanbirqatordaumumxalqbayramvatantanalariningjoriyetilishi. Qabila, qishloqjamoamarosimlaribilanbirqatordaumumxalqbayramvatantanalariningjoriyetilishi. Siyosiy, diniyhamdaijodiymarkazlaribo'lganshaxarlarningahamiyati, shaxarmadaniyatiningo'rni. Budavrfalsafa, matematikafanlarikatorimusiqailminingyuzagakelishi. Bularningprofessionalmusiqasan'atiningyuksalishjarayonigata'siri. Musiqakasbigaoidafsonavarivoyatlar, ijodiytartib-qoidalarnibayonetuvchimusiqarisolalariningyaratilishihamdamusiqanazariyasiningrivojlanishi. Professionalsozanda-xonandaguruhlariningfaoliyativabastakorlikijodiyoti. Musiqaijrochiligininggravnaqtopishi, musiqashakllariningtakomillanuvi, turkumliyirikasarlarningyuzagakelishi.

4-mavzu.Musiqashunoslik tarixi va nazariyasi fan sifatida

Musiqashunoslik fan sifatida. Gumanitar va ijtimoiy fanlar qatorida musiqashunoslikning alohida o'rni. Musiqiy-ilmiy fanlar tasniflanishining turlari. Musiqa haqidagi zamonaviy fanda nazariy va tarixiy musiqashunoslikka bo'linishi. musiqashunoslik va uning musiqaning asosiy unsurlariga mos tarzdagi asosiy ilmiy fanlari (garmoniya, polifoniya, ritmika, metrika, melodika, cholg'ulashtirish). Nazariy va tarixiy musiqashunoslikka bo'linishning shartliligi. Istalgan ob'ektni anglab yetishda mantiqiy va tarixiy uslublarning sintezi. Tarixiy va nazariy musiqashunoslik bilan metodologik jihatdan tutashib ketuvchanligi, mustaqil ilmiy soha sifatidagi musiqiy folkloristikaning alohida ajralib chiqishi.

5-mavzu.Musiqashunoslik tarixi

Qadimgi yunon nazariyotshilari va ularning yutuqlari (Pifagor tomonidan bizning eragasha 6 asrda akustik tizimning yaratilishi; bizning eragsha 4 asrda

Aristoksenning tinglab qabul qilish asosidagi intervallarni baholash mezoni; etos haqidagi ta'limot). Matematik va kosmologik qiyoslashlar – O'rta asr musiqa nazariyasining asosi. XI asrda Gvido d'Aretstso tomonidan nota yozuvining isloh qilinishi. Franko Kelnskiy va Marketto Paduanskiy asarlarida tertsiyani nomukammal konsonans sifatida tan olinishi. «Ars nova» traktati (1320 yil) va uning ilk Uyg'onish harakati bilan bog'liq musiqaning yangi yo'nalishidagi ahamiyati. Uyg'onish davri nazariyotshilari tomonidan tonal garmoniya asoslarining yaratilishi. Sarlino va G. Galiley asarlari va ularning polifonik yozuv texnikasi, matn va musiqa mutanosibligini asoslashdagi ahamiyati.

6-mavzu. Qadimiydavrmusiqiyijodvamusiqashunosolik

QadimiydavrvailkO'rtaasrMarkaziyOsiyoxalqlarimusiqiymanbalari. Ularniilmiytasniflashvahozirgaqadaro'rganilishdarajasi.Arabyozuvidagimusiqiymanbalarningpaydobo'lishivaO'rtaOsiyomintaqalaribo'ylabtarqalishi.Forstilidamusiqiymanbalarningpaydobo'lishivaO'rtaOsiyomintaqalaribo'ylabtarqalishi.VIII – X asrlardaYaqinvaO'rtaSharqmintaqalaridayaratilganmusiqiy-nazariyrisolalar. Ulardabahsetilganasosiytarixiy, nazariyvafalsafiy-estetikmasalalar.

7-mavzu. Sharqmanbashunosligi

Sharqdao'zigaxosmusiqafaniningyaratilishigaasosbo'lgansababl arvamanbalar. AbuNasrForobiy (873-950), AbuAliibnSino (980-1037) vaIbnZayla (vafoti 1049) ilmiyishlariningyaratilishi, tarixiy, ilmiyvaamaliyahamiyati.Komusiyilmiyrisolalardao'ziningmukammalifodasinitopgan musiqiymasalalar.AbuAbdulloXorazmiy (X asr) vauning "Ilmlarkaliti" qomusiyasari. Undabayonetilganmusiqiyma'lumotlarningsharhi.Ixvonu-s-Safomusiqiyrisolalari. AbulFarajIsfahoniy (897-967) vauningmashhur "Qo'shiqlarkitobi". Asosiymazmunivaahamiyati.SafiuddinUrmaviy (1216-1294), QutbiddinSheroziy (1236-1310), MahmudAmuliy (vafoti 1349) musiqagadoirilmiyrisolalari.Temuriylardavrimusiqamadaniyatibo'yichaasosiymanbalar. XojaAbdulqodirMarog'iy (1363 - 1434) vaboshqalar.AlisherNavoiydavridavauningrahnamoligidayaratilganmusiqiy-nazariyrisolalarvaularninghozirgizamonsharhlari. A.Jomiyning «Risolaimusiqiy» asari.NajmiddinKavkabiy (XVI asr) vaDarveshAliChangiy (XVII asr) musiqiyrisolalari.BuxorodaShashmaqomturkumininguzil-kesilshakllanishigadoirishonchliyozmamanbalar.Xorazmmaqomlariturkumininguzil-kesilshakllanishigadoirasosiymanbalar. XIX asrdaO'rtaOsiyodayaratilganbayozvakulliyotlargaizohlar. Ularningmavzulari, endilikdamanbasifatidaqo'llanilishi.

8-mavzu. Manbashunosnamoyandalar

YaqinvaO'rtaSharqxalqlarimusiqamanbashunosligliningyiriknamoyandalariningil miytadqiqotlari.O'zbekistonmusiqiymanbashunosligidaamalgaoshirilganyangitadqiqo tlarvaustuvorrejalar.

9-mavzu. O'zbekistonda musiqashunoslik

Musiqa haqida ma'lumotlar mavjud bo'lgan ilk yozma manbalar: A Forobiyning "Musiqa haqidagi katta traktati", Al Xorazmiyning "Bilimlar kaliti" ("Mafotix al-ulum"), Ibn Sinoning "Shifo kitobi" ("Kitob ush Shifo"), "Bilimlar kitobi" ("Donishnoma") asarlari. Abdurahmon Jomiyning "Risolai musiqa" traktati (15 asr) va unda ko'riladigan asosiy masalalar (musiqaning inson ruhiga ta'siri, qadimiy maqomlar tarkibining yoritilishi, ritm va musiqiy etos haqida ta'limot. O'zbekiston olimlari va boshqalarning nazariy musiqashunoslik sohasidagi ishlari.

Qoraqalpoqxalqitarixivaetnografiyasigaoidma'lumotlar; qoraqalpoqmadaniymerosko'rinishlari (she'riyat, amaliysan'at, tomoshavab.). Qoraqalpoqxalqqo'shiqchiligi. Maishiyvamarosimqo'shiqlari (Besikjiri, Xayubolam, xeujar, Toybaslau, sinsiu, joklau, yaramazan, badik, gulapsan), ularningijroviy, ohang, ritmvashaklxususiyatlari. Lirik (qizlarqosiglari- "Aruxan", "Zarliqiz") tarixiy ("Qaziiyshan", "Bozatau"), hazil-mutoyibamavzuidagiqo'shiqlar ("qizminayim", "Keushim"). Qoraqalpoqdostonchiliksan'ati. qoraqalpoqjirovlariningijodiyan'analari. Qahramonlik ("Qoblan", "Edige", "Alpamis", "Gurug'li", "Qirqqiz"), diniy ("YusufAhmad") vaishqiy-lirik ("G'aribAshiq", Yusuf-Zulayxo") dostonlar, termalar. Jirov, baxshivaqissaxonlarningijroan'analari. Bulargaxosrepertuari, ijrouslubi, aytimyo'llari, jo'rnavozlikansamblitarkibi. Jirovna'malarningritmik, ladxususiyatlari. "Na'maolish" an'analari. Muxalles, termavatulg'ovjanrlari. Qoraqalpoqxalqmusiqasozlarivacholg'ukuylari. Qo'bizningko'rinishi, yasalishi, sozlanishivaijroimkoniyatlari. Sho'ngkobo'z, so'rnay, girjekkabicholg'ulari. Qoraqalpoqdutorkuylariningxususiyatlari.

2-Modul. An'anaviymusikaijodiyoti

Fanning xususiy metodikasi

Musiqashunoslik fannig o'qitish jarayoni horijiy va o`zbek musiqa hodisalar, musiqiy-badiiy uslublar, turli janr va ularning tarixiy rivojlanishidagi ko'rinishni o'rganishda musiqani bevosita idrok etish jarayoni bilan bog'liq bo'lishi kerak:

- nazariy va tarixiy musiqashunoslikning tuzilishini o'rganish metodi.
- asar mazmuni va kompozitsion rejasini o'rganish metodi.
-intonatsion tahlilini o'rganish metodi, musiqashunoslik kategoriyasi sifatida.
- fanga oid tarixiy-musiqiy qonuniyatlar, tushuncha va atamalar ta'riflari magiistrlar tomonidan yodga olinishi kerak;

- turli xil milliy madaniyatlar musiqiy hodisalarini idrok etish tajribasini shakllantirish uslubi.

-zamonaviy o`zbek va horijiy musiqa san`ati musiqiy janr va shakllarning rivojlanish konuniyatlari bilan tanishish uslublari.

- zamonaviy o`zbek va horijiy musiqa merosiga oid shoxona asalarni taqdim etish yo'li orqali musiqiy madaniyat va didni shakllantirish uslubi.

10-mavzu. XX asrmadaniyatitizimida

XX-asrijtimoiy-iktisodiyvama'naviyhayoto'zgarishlari, ilmvatexnikayuksalishita'siridaan'anaviymusikaijodiyotidayangilanishjarayonininingkuchayishi, xalqvaog'zakian'anadagikasbiymusiqauslublaridao'zgachatusolganyo'nalishlarningpaydobo'lishi (ommaviyqo'shiq, milliyashulavaraqsanssambli, folьklor-etnografikansamblvah.k.). Bujarayondamahalliyvamilliymusikauslublarining, turlimusiqaan'analariningqorishibketishi. MarkaziyOsiyoxalqlarian'anaviymusikashakllari-ko'povozlikompozitorlikuslubidagiijodiyotiningasosiymanbalaridanbirisifatida.An'anaviymusiqatushunchasi

11-mavzu. O'zbekmusiqiyfolklori

O'zbekmusiqiyfolklorixususida. Musiqiyfolklorvauningko'pqirraligi. O'zbekmusiqiyfolklorjanrlaritasnifi. Xalqqo'shiqlarivacholg'ukuylari. Marosimvashartlanmaganfolьklorjanrlari. O'zbekmusiqiymerosiningmahalliymusiqiyuslublari.

12-mavzu. O'zbekmarosimmusiqasi

O'zbekmarosimmusiqasitarixidan. Xalqmarosimlari, bayramlari, urf-odatlari, ularningtushunchalari. Shartlanmaganfolklorjanrlari. Qo'shiqjanrlarivaularningtasnifi. Xalqqo'shiqlarixususiyatlarivaijroehilikan'analari. O'zbekmusiqiycholg'ulari, ularningtasnifivaan'anaviyansambllar. Tarixiyjarayon. An'anaviycholg'umusiqasiningjanrtarkibi – xalqvamumtozmusiqasi, ularningtavsifi. O'zbekmusiqiycholg'ularivaan'anaviycholg'umusiqasi.

13-mavzu. Kasbiymusiqa

Umumiytushunchavajanrlartarkibi. Kasbiymusiqaningilkshakllanishdavri. Kushonpodsholigidavrimusiqagaoidashyoviymanbalar. Kasbiymusiqanamunalariniyaratishdaxalqmusiqasimuhimzaminvamanba'ekanligi. Kasbiymusiqaningog'zakiuslubdayashashan'anasivarivojtopishi.

3-Modul. Maqomot

14-mavzu. Maqomlartarixidan

Maqomlarningqadimiytarixio'zarofarqliikkiyirikdavrgaajralishi. Birinchidavrmazmuninimaqomlarningmakon-zamonnuqtainazaridandastlabkikuy-

ohangqatlamlaritashkiletishi. Maqomlarningikkinchimuhimdavri-maqomtizimlariningshakllanishjarayoniekanligi; aynipaytdaularningkasbiymusiqaqatlaminingma’lumbosqichi, shuningdek, rivojlanganmusiqailmi, falsafa, matematikafanlarihamdashahar (saroy) madaniymuhitikabiomillarbilanshartlanganligixususida. AllomaAbuNasrForobiyningbuboradagibuyukxizmatlari.

15-mavzu. O’nikkimaqomtizimi

O’nikkimaqomtizimidastlab (XIII-XVII) UrmaviyvaSHeroziylarningmusiqailmigaoidasarlaridaishlabchiqilishi, so’ngraesaMarog’iy, Jomiy, Husayniy, KavkabiyvaChangiykabiamaliyotchivanazariyotchiolimlartomonidandavomettirilishi. O’nikkimaqommajmuasigamansubmaqomlar, ovozavasho’’balarnomlari: Ushshoq, Navo, Busalik, Rost, Husayniy, Hijoziy, Rohaviy, Zangula, Iroq, Isfaxon, Zirafkand, Buzurg. Ovozalar: Navro’z, Salmak, Gardoniya, Gavasht, Moya, Shahnoz.Sho’’balar: Dugoh, Segoh, Chorgoh, Panjgoh, Muxayyar, Hisor, Mubarqa’, Nayrez, Nishoburak, RuyiIroq, Mag’lub, Rakb, Navro’ziBayotiy, Zobuliy, Avj, Navro’ziXoro, Mohur, Ashiran, Navro’ziSabo, Humoyun, Nuxuft, Uzzol, Navro’ziArab, Ajam. TasavvufadabiyotidaO’nikkimaqomnomlariningqo’llanilishi.

16-mavzu. Shashmaqomtizimi

Buzruk, Rost, Navo, Dugoh, Segoh, Iroq. ShashmaqomO’nikkimaqomtiziminingmilliy (mahalliy) musiqiymakonshart-sharoitlaridarivojlantirilishinatijasida XVIII asro’rtalaidauzil-kesilshakllanganligi. Undabastakorliksan’atian’analariilmiyjihatdanmuayyantizimgasolinib, tasnifetilganligi. SHashmaqom – oltimukammalpardavaulargamoskuyvaashulalarmajmuasiekanligi. Uningtarkibidagimaqomlarningharbiriyirikshakldagiturkumliasarlardaniboratligi. Bumaqomlarog’zakian’anatarzida, ya’niustozdanshogirdga «og’zakiuslub» vositasidao’tib, bizningdavrgaqadar yetibkelganligi. Notanashrlari.

17-mavzu. Mushkilotbo’limi

Maqomlarningbubo’limi «mushkilot» nomibilanyuritilishi. Undagibirxilnombilanataluvchicholg’uqismlar: Tasnif, Tarje’, Gardun, Muxammas, Saqildebnomlangan. Ularninglug’aviyma’nosi. Maqomlardanomdoshbo’lmagancholg’uqismlarhammavjud: Navoda – Nag’maiOraz, Dugohda – PeshraviDugohvaSamoiDugoh, Segohda – HafifiSegohvah.k. Maqomcholg’uyo’llariningkuytuzilishi. Maqomcholg’uqismlaridadoirausullariningo’rni.

18-mavzu. Nasrbo’limi

Shashmaqomningashulabo'limlarimurakkabshakldagisho''balardantarkibtopishi. Ashulabo'limlaridatuzilishijihatidanbir-biridanajralibturuvchiikkixilsho''balarguruhiningmavjudligi. BulardanbirinchisigaSaraxbor, Talqin, Nasrkabisho''balarvaUfarqismikirishi. Sho''balarningmurakkabshakliytuzilmalari. Namudlarvaularningsho''baavjlaridakelishi. ShashmaqomII guruhsho''balari. Ikkinchiguruhashulayo'llariningo'zigaxosligi. UlarningShashmaqomturkumidanisbatankechshakllanganligivaulardanazirago'ylikan'anasiningo'zigaxosaksetishi. SavtvaMo'g'ulchanomlisho''balarning yetakchiligihamdaharbiriningTalqincha, Qashqarcha, SoqiynomavaUfarnomlishoxobchalari. Ushbushoxobchalarningyuzagakelishidaasosiysho''balarningkuy-ohanglarisaqlanib, doirausullariningo'zgaribborishi.

19-mavzu. Buzruk, Rost, Navo maqomi,

Uninglug'aviyma'nosi. Buzrukningasosiyqismlari «Re» miksolidiyvadoriyladlarigamoskelishiMaqomlarijrosida yetakchitanburcholg'usiningkvartagasozlanishi. Buzrukmaqominingcholg'uvaashulabo'limlariningtuzilishi, tarkibi. Rostmaqomi.Uninglug'aviyma'nosi. Rostmaqominingasosiypardasi «do» tovushibo'lib, O'nikkimaqomtarkibida «Miksolidiy» ladigayaqinbo'lganligi, Shashmaqomdaesa «MiksolidiyvaIoniy» pardalarigamoskelishi. Sababi – o'nikkimaqomdagiRostvaUgshshoqmaqomlariShashmaqomdaRostmaqomishaklidabirlashtirilganligi. Rostmaqominingcholg'uvaashulabo'limlari. Ularningtuzilishi, tarkibi

NavoO'nikkimaqommajmuasidaioniyladigamosbo'lib, biroqShashmaqomdauningasosiyyo'llariReeoliy-Faioniyladlarigamonandekanligi. Navomaqominingcholg'uvaashulabo'limlari. Ularningtarkibi, tuzilishi.

Dugohatamasininglug'aviyvamusiqiyma'nosi. SHashmaqomdagiDugohmukammalpardalaruyushmasi, uningremiksolidiyladigamoskelishi. Dugohmaqominingcholg'uvaashulabo'limlari. Ularningtuzilishitarkibi.

20-mavzu. Dugoh,Segoh, Iroq maqomi

Segohatamasininglug'aviyvamusiqiyma'nolari. Segohmaqomipardalariningdoriyvaeoliyladlarigamosligihamdauningoltinchipog'onasio'zgaruvchanekanligi. Segohmaqominingcholg'uvaashulabo'limlari. Ularningtarkibi, tuzilishi.

Uninglug'aviyma'nosi. Iroqmaqomininghamcholg'uvaashulabo'limlaridantarkibtopishi. Ularningtarkibi, tuzilishi. Iroqmaqomidaikkinchiguruhsho''balarininguchramasligi.

21-mavzu. Maqomijrochiligian'analari

Maqomcholg'uvaashulayo'llariningtinglovchigato'g'ri yetibborishidaijrochiliksan'atiningahamiyati. Sozandavahofizmaxsusmalakagaegabo'lishi, buninguchun «ustoz-shogird» maktabidatahsilko'rishi. Maqomlarniijroetishdaikkicholg'u – tanburvadoiraningmuhimo'rni. Maqomlarniturlitarkibdaniboratansamblshakllaridaijroetishan'anasi. Maqomlarningturkumshaklidaijroetilishi. Ayrimsho''balarijrosi. Maqomlarijrosiningaudioyozuvlari.

22-mavzu. Xorazmmaqomlari

XorazmmaqomlariShashmaqomshaklidaekanligi. ShashmaqomXorazmsharoitigamoslanib, kattao'zgarishlargauchragani. XorazmlikmashhurbastakorlarNiyozjonXo'ja, Feruz. KomilXorazmiy, MuhammadrasulMirzovaboshqalarmaqomlargayangicholg'uqismlaribastalaganlari. XIX asrdaXorazmmaqomlariningKomilXorazmiyixtiroqilgan «Tanburchizig'i» vositasidayozibolinishi, XXasrning 50- va 80- yillaridaMatniyoz Yusupovtomonidanbeshchiziqlinotayozuvlarigaolinib, nashretilishi.

23-mavzu. Xorazmmaqomlarining «chertimyo'llari»

Xorazmmaqomlariningcholg'ubo'limikuylarituzilishidaShashmaqomMushkilot bo'limigaaksariyato'xshashhamdao'zgachaholatlarningnamoyonbo'lishi. Bumaqomlarningcholg'uyo'llari «Chertimyo'li» (Mansur) debyuritilishi. UndaTasnifo'rnidakeluvchidastlabkikuyningTanimaqomdebnomlanishi. Shuningdek, PeshravvaUfarnomliqismlarningchertimyo'llaridamuqimtusolganligi.

24-mavzu. Xorazmmaqomlarining «aytimyo'llari»

Xorazmmaqomlariningashulabo'limi «aytimyo'li» (Manzum) debatalishi. Aytimyo'liningboshsho''basiSaraxbordebemas, balkimaqomnomibilan (MaqomiRost, MaqomiBuzrukvah.k.) yuritilishi. Ashulabo'liminingtuzilishi, tarkibi. Shashmaqomturkumibilano'xshashvafarqlijihatlari.Xorazmmaqomlariningmashhurijrochilari. Xorazmmaqomlariningbizgama'lumbo'lganmahoratliijrochilaribirnechaavloddaniboratligi. XIX asrboshlaridaKomilXorazmiy, XIX asrikkinchiyarmi-XXasrboshlaridaKomilXorazmiyningshogirdlarifaoliyati.

25-mavzu. Farg'ona-Toshkentmaqomyo'llari

ButurdagimaqomlarBuxorovaXorazmmaqomlaridanfarqlio'laroqyaxlitbirturkumnitashkiletmay, balkialohida-alohidacholg'uvaashulayo'llaridaniboratligi. Xususan,

Bayot, DugohHusayn, Chorgoh, Gulyor-Shahnoz, SegohvaNasrulloyikabi. Farg'ona-Toshkentmaqomyo'llaritarkibidabirqismlinamunalardan, besh-yettiqismgachabo'lganturkumasarlarningmavjudligi.

Farg'ona-Toshkentmaqomcholg'uyo'llari

UlarNasrullo, Munojot, Ajamvauningtaronalari, Miskin, Segoh, MushkilotiSegoh, Sayqal, Mirzadavlat, Cholg'uIroq, Chorgoh, SurnayIrog'i, SurnayDugohi, SurnayUshshog'ikabilar. Bucholg'ukuylaribirqismlidantortib, beshqismliturkumasarlargachadir. Mazkurmaqomcholg'uyo'llariningtaniqliijrochilari.

Farg'ona-Toshkentmaqomashulayo'llari

Farg'ona-Toshkentmaqomyo'llarida «Farg'ona-Toshkentmusiqauslubi»gaxosbo'lganyalla, ashula, vakattaashulajanrlariningxususiyatlarinamoyonbo'lishi.Ashulayo'llarimumtozshe'riy atasosida «o'qilishi». Taniqliijrochilari.Yovvoyimaqom. Farg'ona-Toshkentmaqomyo'llarinikattaashulayo'ligamoslabaytishamaliyoti. Yovvoyimaqomiborasi «usulsizmaqom» o'rnidahamishlatilishi. Yovvoyimaqomnamunalariningmashhurijrochilari.

26-mavzu. Yangidavrmaqomijrochiligian'analari

BugungikundaO'zbekisondamaqomotninguchturi – Buxoromaqomlari, XorazmmaqomlarivaFarg'ona-Toshkentmaqomyo'llarigadoirijrochilikan'analariningayoti. AkademikYu.RajabiynomidagiMaqomansamblifaoliyati. AnsamblrepertuaridaShashmaqomvaFarg'ona-Toshkentmaqomyo'llariasosiyo'rintutishihamdaularijrosidaYu.RajabiyvaF.Sodiqovlarningbadiiyan'analariijodiydavomettirilayotgani. Xorazmmaqomlarigaxosko'hnabadiiyan'analarXorazmviloyatiningHojixonBoltaevnomidagimaqomansamblitomonidanqaytatiklanganligi. SHuningdek, Farg'ona-Toshkentmaqomijroyo'llarigadoiran'analar «Tavoyis», «Anor», «Sarvigul», «Meros» kabiansambllarfaoliyatidadavomettirilayotganligi. MaqomijrochilariningRespublikatanlovlariningahamiyati.

IV.Seminar mashg`ulotlarini tashkil etish va taxminiy mazmuni bo`yicha ko`rsatma va va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar bo'lajak musiqa o'qituvchilarida kasbiylik sifatlarini shakllantirishga yo'naltirilgan. Mashg'ulotlarda muammoli va aktivlashtiruvchi o'qitish texnologiyalari, o'quv va interaktiv shakl va uslublar qo'llaniladi. Seminar mashg'ulotlarning mavzulari:

1.Qadimiydavr

2.Sharqmanbashunosligi

3.AbuAbdulloXorazmiy (X asr) vauning “Ilmlarkaliti” qomusiyasari.

4.Ixvonu-s- Safomusiqiyrisolalari.

5.AbulFarajIsfahoniy(897-967) vauningmashhur“Qo’shiqlarkitobi”. Asosiymazmunivaahamiyati.

6.SafiuddinUrmaviy (1216-1294), QutbiddinSheroziy (1236-1310), MahmudAmuliy (vafoti 1349) musiqagadoirilmiyrisolalari.

7.Temuriylardavrimusiqamadaniyatibo’yichaasosiymanbalar.XojaAbdulqodir Marog’iy(1363 - 1434) vaboshqalar.

8.AlisherNavoiydavridavauningrahnamoligidayaratilganmusiqiy-nazariyrisolalarvaularninghozirgizamonsharhlari. A.Jomiyning «Risolaimusiqiy» asari.

9.NajmiddinKavkabiy (XVI asr) vaDarveshAliCHangiy (XVII asr)musiqiyrisolalari.

10.BuxorodaShashmaqomturkumininguzil-kesilshakllanishigadoirishonchliyozmamanbalar.

11.Xorazmmaqomlariturkumininguzil-kesilshakllanishigadoirasosiymanbalar.

12.XIX asrdaO’rtaOsiyodayaratilganbayozvakulliyotlargaizohlar. Ularningmavzulari, endilikdamanbasifatidaqo’llanilishi.

13.Manbashunosnamoyandalar

14.Kasbiymusiqa

15.Maqomlartarixidan

16.AbuNasrForobiyningbuyukxizmatlari.

17.An’anaviymusiqatushunchasi

18.O’zbekmusiqiyfolьklori

19.O’zbekmarosimmusiqasi

20.O’zbekmumtozmusiqasi

21.O’nikkimaqomtizimi

22.Shashmaqomtizimi

23.Mushkilotbo’limi

24.Nasrbo’limi

25.Buzrukmaqomi

26.Navomaqomi

27.Dugohmaqomi

28.Segohmaqomi

29.Iroqmaqomi

30.Maqomijrochiligian’analari

31.Xorazmmaqomlari

32.Xorazmmaqomlarining «chertimyo’llari»

33.Xorazmmaqomlarining «aytimyo'llari»

34.Farg'ona-Toshkentmaqomyo'llari

35.Farg'ona-Toshkentmaqomcholg'uyo'llari

36.Farg'ona-Toshkentmaqomashulayo'llari

37Yangidavrmaqomijrochiligian'analari

V.Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakliva mazmuni hamda tavsiya etiladigan mustaqil ta'lim mavzulari

O'rganilayotgan fan bo'yicha magistrlarga mustaqil ishni tashkil etish uchun quyidagi ish shakllari tavsiya qilinadi:

- darslik va o'quv qo'llanmalardagi tegishli bo'lim va mavzular konspektini tuzish;
- fanning berilgan bo'limi bo'yicha maxsus adabiyotlar bilan ishlash;
- ma'ruzaning ma'lum bo'limi uchun tarqatilgan material bilan tanishuv;
- musiqiy materialni o'rganish va tahlil qilish;
- tahlil qilinayotgan musiqiy asarlardan namunalar ijro etish;
- ijodiy va muammoli mustaqil vazifalarni bajarish;
- masofali o'qish;

1.Musiqashunoslik fan sifatida

2.Musiqashunoslik tarixi

3.Etnomusiqashunoslik

4.XX asrda nazariy musiqashunoslik

5.XX asrda tarixiy musiqashunoslik

6.O'zbekistonda musiqashunoslik

7.Temuriylardavrimusiqamadaniyatibo'yichaasosiymanbalar.XojaAbdulqodir Marog'iy(1363 - 1434) vaboshqalar.

8.AlisherNavoiydavridavauningrahnamoligidayaratilganmusiqiy-nazariyrisolalarvaularninghozirgizamonsharhlari. A.Jomiyning «Risolaimusiqiy» asari.

9.NajmiddinKavkabiy (XVI asr) vaDarveshAliCHangiy (XVII asr) musiqiyrisolalari.

10.BuxorodaShashmaqomturkumininguzil-kesilshakllanishigadoirishonchliyozmamanbalar.

11.Xorazmmaqomlariturkumininguzil-kesilshakllanishigadoirasosiymanbalar.

12.XIX asrdaO'rtaOsiyodayaratilganbayozvakulliyotlargaizohlar. Ularningmavzulari, endilikdamanbasifatidaqo'llanilishi.

13.Manbashunosnamoyandalar

14.Kasbiymusiqa

15.Maqomlartarixidan
16.AbuNasrForobiyningbuyukxizmatlari.
17.An'anaviymusiqatushunchasi
18.O'zbekmusiqiyfolьklori
19.O'zbekmarosimmusiqasi
20.O'zbekmumtozmusiqasi
21.O'nikkimaqomtizimi
22.Shashmaqomtizimi
23.Mushkilotbo'limi
24.Nasrbo'limi
25.Buzrukmaqomi
26.Navomaqomi
27.Dugohmaqomi
28.Segohmaqomi
29.Iroqmaqomi
30.Maqomijrochiligian'analari
31.Xorazmmaqomlari
32.Xorazmmaqomlarining «chertimyo'llari»
33.Xorazmmaqomlarining «aytimyo'llari»
34.Farg'ona-Toshkentmaqomyo'llari
35.Farg'ona-Toshkentmaqomcholg'uyo'llari
36.Farg'ona-Toshkentmaqomashulayo'llari
37.Yangidavrmaqomijrochiligian'analari
38.Qadimiydavr
39.Sharqmanbashunosligi
40.AbuAbdulloXorazmiy (X asr) vauning "Ilmlarkaliti" qomusiyasari.
41.Ixvonu-s- Safomusiqiyrisolalari.
42.AbulFarajIsfahoniy(897-967) vauningmashhur"Qo'shiqlarkitobi". Asosiymazmunivaahamiyati.
43.SafiuddinUrmaviy (1216-1294), QutbiddinSHeroziy (1236-1310), MahmudAmuliy (vafoti 1349) musiqagadoirilmiyrisolalari.

VI.Foydalaniladigan asosiy darsliklar va o'quv qo'llanmalar ro'yxati

Asosiy darsliklar va o'quv qo'llanmalar

1. Cathrine Sadolin. Complete vocal technique. 2012.

www.Completevocalinstitute.com

2. American popular music. Larri Star & CHristopher Waterman. Oxford Universite Press. Inc. 2007.

3.КароматовФ. Ўзбекхалқимузикамероси (йигирманчиасрда) Тошкент. 1985 й.

4.ИброҳимовО.А. «Ўзбекхалқмусиқаижоди» (методиктавсиялар1-қисм), Тошкент, 1994 й.

5.Ўзбекмусиқаситарихи. Т., 1981.

5.РажабовИ. Мақомлармасаласигадоир. Т., 1963.

Qo'shimcha adabiyotlar

7. Мирзиёев Ш.М. Таиқидий таҳлил, қатъий тартиб интизом ва шахсий жавобгарлик ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил якунлари ва 2017 йил истиқболларига багишланган мажлисидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи. // Халқ сўзи газетаси. 2017 йил 16 январь, №11

8. Ш.М.Мирзиёев Буюк келажагимизни мард ва олийжаноб халқимиз билан бирга қурамиз.Тошкент "Ўзбекистон" – 2017 й.

9. Ш.М.Мирзиёев Эркин ва фаравон демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. "Ўзбекистон" НМИУ, 2016 й.

10. Ш.Мирзиёев Қонун уступорлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаравонлигининг гарови. "Ўзбекистон" НМИУ, 2016 й.

11."Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармони. 1-илова: "2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси". Халқ сўзи газетаси. 2017 йил 8 февраль сони ва Интернет ресурс: www.lex.uz.

12. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси – Т.: Ўзбекистон, 2014.

13.МатёқубовО. Огзакианъанадагипрофессионалмузикаасосларигакириш. Т., 1983.

14.Вызго Т.С. Музыкальные инструменты Средней Азии. М., 1980.

15.Кароматов Ф.М. Узбекская инструментальная музыка. Наследие. Т., 1972.

16.ИброҳимовО. Мақомвамакон. Т., 1997.

17.РажабовИ. Мақомасослари. Т., 1992.

18.ФитратА. Ўзбекклассикмусиқасиваунингтарихи. Т., 1993.

19.АбдуллаевР.С., СоломоноваТ.Э. Ўзбекмусиқаситарихиданхрестоматия. Т., 1983.

Internet saytlari

1. www.tdpu.uz
2. www. pedagog. uz
3. www. Zionet. uz
4. tdpu – INTERNET. Ped.